

PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA FANINING MUHIM KO'RSATKICHLARI: ILMIY-NAZARIY TAHLIL

Choriyeva D. N. – t.f.f.d., dotsent

E-mail: dilsabochooriyeva1984@gmail.com

Qarshi davlat texnika universiteti

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada pedagogika va psixologiya fanlarining asosiy tushunchalari hamda ta'lim-tarbiya jarayoniga oid muhim mavzular yoritilgan. Jumladan, pedagogika fanining mohiyati va predmeti, ta'lim samaradorligi, tarbiya jarayonining ahamiyati, pedagogik kompetensiya va kasbiy mahorat kabi masalalar tahlil qilingan. Shuningdek, psixologiya fanining mohiyati, shaxs rivojlanishi va individual xususiyatlar, motivatsiya va ehtiyojlar, psixologik salomatlik va stress muammosi hamda inklyuziv ta'limning mazmuni va ahamiyati yoritib berilgan.*

Materialning asosiy maqsadi — ta'lim jarayonida shaxsni har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiluvchi ilmiy-pedagogik va psixologik asoslarni tushuntirish hamda ularning amaliy ahamiyatini ko'rsatishdir. Ushbu mavzular zamonaviy ta'lim tizimida o'qituvchi va o'quvchi faoliyatini samarali tashkil etishda muhim o'rin tutadi.

Kirish. Insoniyat taraqqiyoti tarixida ta'lim va tarbiya masalalari har doim jamiyat rivojining asosiy omillaridan biri bo'lib kelgan. Har qanday davlatning iqtisodiy, siyosiy va madaniy taraqqiyoti, avvalo, uning ta'lim tizimi va inson kapitalining qay darajada rivojlanganligiga bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan pedagogika va psixologiya fanlari zamonaviy ilm-fan tizimining eng muhim yo'nalishlari sifatida e'tirof etiladi. Pedagogika fani ta'lim va tarbiya jarayonining qonuniyatlarini, tamoyillarini, metodlarini hamda shakllarini o'rganadi. Psixologiya esa insonning ruhiy faoliyati, psixik jarayonlari, shaxs xususiyatlari va xulq-

atvorining ilmiy asoslarini tadqiq etadi. Ushbu ikki fan o‘zaro uzviy bog‘liq bo‘lib, biri ikkinchisining rivojlanishiga xizmat qiladi. Chunki samarali ta’lim jarayoni inson psixologiyasini chuqur bilishni talab etadi.

Bugungi kunda globalashuv, raqamli texnologiyalar, sun’iy intellekt va innovatsion ta’lim tizimlarining rivojlanishi pedagogika va psixologiya fanlari oldiga yangi vazifalarni qo‘ymoqda. Shuning uchun ushbu fanlarning muhim ko‘rsatkichlarini ilmiy asosda tahlil qilish dolzarb masalalardan biridir.

Pedagogika fanining mohiyati va predmeti. Pedagogika — bu ta’lim va tarbiya jarayonini o‘rganadigan, insonni rivojlantirish qonuniyatlarini tadqiq qiladigan fan hisoblanadi. U jamiyatning ta’limga bo‘lgan ehtiyojidan kelib chiqqan bo‘lib, insonni har tomonlama barkamol shaxs sifatida shakllantirishning ilmiy asoslarini ishlab chiqadi. Pedagogikaning **mohiyati** shundan iboratki, u ta’lim-tarbiya jarayonini faqat amaliy faoliyat sifatida emas, balki ilmiy asoslangan tizim sifatida o‘rganadi. Ya’ni, pedagogika insonning bilim olishi, tarbiyalanishi, ijtimoiylashuvi va rivojlanish jarayonlarini qonuniyatlar asosida tushuntiradi hamda bu jarayonlarni samarali tashkil etish yo‘llarini belgilaydi.

Pedagogikaning **predmeti** esa ta’lim va tarbiya jarayonining o‘zi, uning mazmuni, shakl va metodlari, shuningdek, o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlar hisoblanadi. Bundan tashqari, u ta’lim jarayonida qo‘llaniladigan vositalar, didaktik tamoyillar va pedagogik texnologiyalarni ham o‘rganadi.

Ta’lim samaradorligi — pedagogikaning asosiy ko‘rsatkichi. Ta’lim samaradorligi Pedagogika fanida eng muhim tushunchalardan biri bo‘lib, u o‘quv jarayonida erishilgan natijalarning belgilangan maqsadlarga qanchalik mos kelishini ifodalaydi. Ya’ni, ta’lim samaradorligi o‘quvchilarning olgan bilim, ko‘nikma va malakalari hamda ularni amaliyotda qo‘llay olish darajasi bilan o‘lchanadi. Ta’lim samaradorligi o‘qitish jarayonining sifatini ko‘rsatadigan asosiy mezon hisoblanadi. U faqatgina o‘quvchilarning baholari bilan emas, balki ularning mustaqil fikrlashi,

ijodiy yondashuvi, muammolarni hal qila olish qobiliyati va hayotiy vaziyatlarda bilimlardan foydalanishi orqali ham baholanadi.

Samarali ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlik muhim o'rin tutadi. O'qituvchi bilim beruvchi sifatida emas, balki yo'naltiruvchi va yordamchi sifatida faoliyat yuritadi. O'quvchi esa faol ishtirokchi bo'lib, bilimni tayyor holda emas, balki izlanish va amaliy faoliyat orqali egallaydi. Ta'lim samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar juda ko'p. Ular orasida o'qitish metodlari, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, o'quv materiallarining sifati, o'quv muhitining qulayligi hamda o'quvchilarning motivatsiyasi muhim ahamiyatga ega.

Pedagogika fanining eng muhim ko'rsatkichlaridan biri ta'lim samaradorligidir. Ta'lim samaradorligi o'quvchilarning bilimlarni qay darajada o'zlashtirgani, ularni amaliyotda qo'llay olishi va mustaqil fikrlash qobiliyati bilan belgilanadi.

Ta'lim samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar:

1. O'qituvchining pedagogik mahorati;
2. O'quv dasturlarining sifati;
3. Ta'lim metodlarining zamonaviyligi;
4. Psixologik muhit;
5. Axborot texnologiyalaridan foydalanish;
6. O'quvchilarning motivatsiyasi.

Zamonaviy pedagogikada interfaol metodlar alohida ahamiyat kasb etadi. "Aqliy hujum", "Klaster", "BBB", "Keys-stadi", "Debat" kabi metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi.

Bugungi kunda masofaviy ta'lim va elektron platformalar ham ta'lim samaradorligini oshirishning muhim vositalaridan biri hisoblanadi. Multimedia vositalari, virtual laboratoriyalar va elektron darsliklar o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada qiziqarli qiladi.

Tarbiya jarayonining ahamiyati. Tarbiya — bu shaxsni ma'naviy, axloqiy, intellektual va ijtimoiy jihatdan shakllantirishga qaratilgan murakkab va uzluksiz jarayon bo'lib, u insonning jamiyatda o'z o'rnini topishida muhim rol o'ynaydi. **Tarbiya jarayoni** Pedagogika fanining asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida shaxsning dunyoqarashi, xulq-atvori, qadriyatlari va hayotiy qarashlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Tarbiya orqali inson faqat bilim egasi bo'lib qolmay, balki yuksak axloqiy fazilatlarga ega, mas'uliyatli va jamiyat uchun foydali shaxs sifatida kamol topadi. Tarbiya jarayonining ahamiyati, avvalo, yosh avlodni to'g'ri yo'naltirishda namoyon bo'ladi. Bola va o'smirlar dastlab oilada, keyinchalik esa ta'lim muassasalarida va ijtimoiy muhitda tarbiya oladi. Shu jarayonda ularda mehnatsevarlik, halollik, vatanparvarlik, hurmat va mehr-oqibat kabi fazilatlar shakllanadi.

Shuningdek, tarbiya jamiyatning barqaror rivojlanishiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Chunki tarbiyalangan, bilimli va ma'naviy yetuk shaxslar jamiyat taraqqiyotining asosiy kuchi hisoblanadi. Aksincha, tarbiya yetarli bo'lmagan holatda ijtimoiy muammolar kuchayishi mumkin.

Tarbiya jarayoni oila, maktab va jamiyat hamkorligida amalga oshiriladi. Ayniqsa, o'qituvchilarning pedagogik mahorati, o'quv muhitining sog'lomligi va ota-onalarning faol ishtiroki bu jarayonning samaradorligini oshiradi. Pedagogika nafaqat bilim berish, balki barkamol shaxsni shakllantirishni ham maqsad qiladi. Tarbiya jarayoni insonning ma'naviy, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Tarbiyaning asosiy yo'nalishlari:

1. ma'naviy-axloqiy tarbiya;
2. estetik tarbiya;
3. ekologik tarbiya;
4. huquqiy tarbiya;
5. vatanparvarlik tarbiyasi;

6. mehnat tarbiyasi.

Tarbiyaning samaradorligi oilaviy muhit, jamiyat, ta'lim muassasasi va ommaviy axborot vositalari bilan uzviy bog'liqdir.

Sharq mutafakkirlari — Abu Nasr Forobiy, Abu Ali ibn Sino, Alisher Navoiy, Abdulla Avloniy kabi allomalar tarbiya masalasiga alohida e'tibor qaratganlar. Abdulla Avloniy "Tarbiya biz uchun yo hayot, yo mamot masalasidir" deb bejiz ta'kidlamagan.

Pedagogik kompetensiya va kasbiy mahorat zamonaviy ta'lim tizimida o'qituvchining eng muhim sifat va qobiliyatlarini belgilab beruvchi asosiy tushunchalar hisoblanadi. Ular o'qituvchining nafaqat bilimga ega bo'lishini, balki bu bilimni samarali tarzda o'quvchilarga yetkazish, ularni tarbiyalash va rivojlantirish qobiliyatini ham ifodalaydi.

Pedagogik kompetensiya Pedagogika doirasida o'qituvchining kasbiy faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirishi uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy sifatlar yig'indisi sifatida qaraladi. U o'quv jarayonini rejalashtirish, darsni tashkil etish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash, o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatish kabi jihatlarni o'z ichiga oladi.

Kasbiy mahorat esa o'qituvchining amaliy faoliyatda yuqori natijalarga erishish darajasini bildiradi. U tajriba, bilim va ijodkorlikning uyg'unlashuvi natijasida shakllanadi. Kasbiy mahoratga ega o'qituvchi dars jarayonini qiziqarli va samarali tashkil eta oladi, o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga oladi hamda ularning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Pedagogik kompetensiya va kasbiy mahorat bir-biri bilan uzviy bog'liqdir. Kompetensiya — nazariy va amaliy tayyorgarlikni ifodalasa, kasbiy mahorat uning amalda yuqori darajada qo'llanilishini ko'rsatadi. Shu sababli o'qituvchi doimiy ravishda o'z ustida ishlashi, bilim va ko'nikmalarini yangilab borishi zarur. O'qituvchining kasbiy mahorati pedagogika fanining muhim ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Pedagogik kompetensiya quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

- metodik kompetensiya;
- kommunikativ kompetensiya;
- axborot texnologik kompetensiya;
- psixologik kompetensiya;
- kreativ yondashuv.

Zamonaviy o'qituvchi:

- innovatsion metodlarni bilishi;
- o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olishi;
- zamonaviy texnologiyalarni qo'llay olishi;
- mustaqil rivojlanishga intilishi kerak.

Pedagogning nutq madaniyati, muloqot qobiliyati va emotsional barqarorligi ham ta'lim sifatiga katta ta'sir ko'rsatadi.

Psixologiya — inson psixikasi va ruhiy faoliyati qonuniyatlarini o'rganadigan fan. Psixologiya yunoncha “psyche” — ruh va “logos” — ta'limot so'zlaridan kelib chiqqan. Psixologiya — bu inson psixikasi, ya'ni ruhiy jarayonlar, holatlar va shaxs xususiyatlarini o'rganadigan fan hisoblanadi. U insonning ichki dunyosini, xulq-atvori va faoliyatini ilmiy asosda tahlil qiladi hamda ularning kelib chiqish sabablarini tushuntiradi.

Psixologiya fanining mohiyati inson ongining ishlash mexanizmlarini, sezgi, idrok, xotira, tafakkur, diqqat, emotsiya va iroda kabi psixik jarayonlarning qonuniyatlarini o'rganishda namoyon bo'ladi. Shuningdek, u shaxsning xarakteri, temperamenti, qobiliyatlari va motivatsiyasini ham tadqiq qiladi. Bu fan insonning jamiyatdagi xulq-atvorini tushunish va boshqarishda muhim ahamiyatga ega. Chunki har bir insonning harakati uning ichki psixologik holati bilan chambarchas bog'liq. Psixologiya esa ushbu bog'liqlikni ilmiy jihatdan ochib beradi.

Psixologiya nafaqat nazariy fan, balki amaliy ahamiyatga ham ega. U ta'lim, tibbiyot, mehnat faoliyati, boshqaruv va tarbiya jarayonlarida keng qo'llaniladi.

Masalan, ta'lim jarayonida o'quvchilarning psixologik xususiyatlarini hisobga olish samarali o'qitishning muhim sharti hisoblanadi.

Psixologiya quyidagi asosiy yo'nalishlarga ega:

1. umumiy psixologiya;
2. yosh psixologiyasi;
3. pedagogik psixologiya;
4. ijtimoiy psixologiya;
5. klinik psixologiya;
6. mehnat psixologiyasi.

Psixologiya insonning:

- ❖ sezgi;
- ❖ idrok;
- ❖ tafakkur;
- ❖ xotira;
- ❖ diqqat;
- ❖ hissiyot;
- ❖ iroda kabi psixik jarayonlarini o'rganadi.

Shaxs rivojlanishi — bu insonning tug'ilishidan boshlab umrining oxirigacha davom etadigan murakkab va uzluksiz jarayon bo'lib, unda biologik, psixologik va ijtimoiy omillar muhim rol o'ynaydi. Bu jarayon davomida insonning jismoniy holati, aqliy salohiyati, dunyoqarashi, xulq-atvori va shaxsiy fazilatlari shakllanib boradi. Shaxs rivojlanishi ko'plab omillar ta'sirida yuz beradi. Unga irsiyat, ya'ni genetik xususiyatlar, atrof-muhit, tarbiya va shaxsning o'z faolligi katta ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, oila, maktab va jamiyatdagi ijtimoiy muhit shaxsning shakllanishida muhim o'rin tutadi. Bu jarayon **Pedagogika** va **Psixologiya** fanlari tomonidan keng o'rganiladi.

Individual xususiyatlar esa har bir insonni boshqalardan ajratib turadigan psixologik va biologik belgilar yig'indisidir. Ular shaxsning temperament, xarakter,

qobiliyat, qiziqish va ehtiyojlarida namoyon bo‘ladi. Masalan, ba’zi odamlar tez va faol bo‘lsa, boshqalari xotirjam va mulohazali bo‘lishi mumkin.

Individual xususiyatlar shaxsning hayotdagi faoliyat uslubi, o‘qish va ishlash jarayonidagi yondashuvini belgilaydi. Shu sababli ta’lim jarayonida har bir o‘quvchining individual xususiyatlarini hisobga olish muhim hisoblanadi. Bu yondashuv o‘qitish samaradorligini oshiradi va har bir shaxsning imkoniyatlarini to‘liq rivojlantirishga yordam beradi.

Psixologiyaning asosiy ko‘rsatkichlaridan biri shaxs rivojlanishidir. Har bir inson o‘ziga xos temperament, xarakter va qobiliyatga ega.

Temperament turlari:

1. **Sangvinik;**
2. **Xolerik;**
3. **Flegmatik;**
4. **Melanxolik.**

Shaxs rivojlanishiga ta’sir qiluvchi omillar:

- ❖ irsiyat;
- ❖ muhit;
- ❖ ta’lim va tarbiya;
- ❖ faoliyat;
- ❖ ijtimoiy munosabatlar.

Psixologik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bolaning ilk yoshdagi rivojlanishi uning keyingi hayotiga kuchli ta’sir ko‘rsatadi.

Motivatsiya va **ehhtiyojlar** inson xulq-atvori va faoliyatini harakatga keltiruvchi eng muhim psixologik omillar hisoblanadi. Ular insonning nima uchun ma’lum bir faoliyatni bajarishini, qanday maqsad sari intilishini va qanday natijaga erishishga harakat qilishini belgilab beradi.

Ehtiyojlar — bu insonning hayot kechirishi va rivojlanishi uchun zarur bo‘lgan ichki talab va istaklar tizimidir. Ehtiyojlar biologik (ovqatlanish, uyqu,

xavfsizlik) va ijtimoiy (muloqot, hurmat, tan olinishi, o'zini rivojlantirish) turlarga bo'linadi. Insonda ehtiyoj paydo bo'lishi uni faol harakatga undaydi.

Motivatsiya esa ana shu ehtiyojlar asosida shakllanadigan ichki turtki bo'lib, u insonni ma'lum maqsadga yo'naltiradi. Motivatsiya kuchli bo'lsa, inson qiyinchiliklarga qaramasdan o'z maqsadiga intiladi va faoliyatda yuqori natijalarga erishadi. Motivatsiya tashqi (rag'bat, mukofot, baho) va ichki (qiziqish, o'zini rivojlantirish istagi) shakllarda bo'lishi mumkin.

Ta'lim jarayonida motivatsiya va ehtiyojlarning o'rni juda katta. Chunki o'quvchi bilim olishga ehtiyoj sezmasa yoki unda qiziqish bo'lmasa, o'qish samarasi past bo'ladi. Shu sababli o'qituvchi o'quvchilarda o'qishga bo'lgan ichki motivatsiyani shakllantirishi muhim hisoblanadi. Bu jarayon **Pedagogika** va **Psixologiya** fanlarining asosiy o'rganish yo'nalishlaridan biridir.

Motivatsiya inson faoliyatining ichki harakatlantiruvchi kuchidir. Ta'lim jarayonida o'quv motivatsiyasining yuqori bo'lishi bilim olish samaradorligini oshiradi.

Motivatsiyaning asosiy turlari:

- ichki motivatsiya;
- tashqi motivatsiya.

Ichki motivatsiya bilim olishga qiziqish bilan bog'liq bo'lsa, tashqi motivatsiya rag'bat yoki jazoga asoslanadi.

Amerikalik psixolog Abraham Maslou ehtiyojlar ierarxiyasi nazariyasini ishlab chiqqan bo'lib, unda inson ehtiyojlari bosqichma-bosqich rivojlanishi ta'kidlanadi.

Psixologik salomatlik insonning emotsional, ruhiy va ijtimoiy jihatdan barqaror holatini ifodalaydi. U shaxsning o'z hayotidan qoniqishi, atrofdagilar bilan sog'lom munosabat o'rnatishi, stressli vaziyatlarga moslasha olishi va o'zini boshqara bilish qobiliyati bilan belgilanadi. Psixologik jihatdan sog'lom inson o'z

imkoniyatlarini to'g'ri baholaydi, maqsad qo'yadi va hayotdagi qiyinchiliklarni yengib o'tishga intiladi.

Stress esa inson organizmi va ruhiyatining tashqi yoki ichki salbiy ta'sirlarga nisbatan javob reaksiyasidir. U ko'pincha haddan tashqari bosim, xavotir, qo'rquv yoki charchoq natijasida yuzaga keladi. Stress qisqa muddatda insonni faol harakatga undashi mumkin, biroq uzoq davom etsa, u psixologik va jismoniy salomatlikka zarar yetkazadi. Stressning asosiy sabablari orasida o'qish yoki ishdagi ortiqcha yuklama, oilaviy muammolar, ijtimoiy bosim va o'ziga bo'lgan ishonchsizlikni keltirish mumkin. Stress holatida insonda asabiylashish, diqqatning pasayishi, uyqu buzilishi va charchoq kabi belgilar kuzatiladi.

Psixologik salomatlikni saqlash uchun to'g'ri hayot tarzi, dam olish, sport bilan shug'ullanish va ijobiy fikrlash muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, muammolarni vaqtida hal qilish, yaqinlar bilan muloqot qilish va zarur hollarda mutaxassis yordamiga murojaat qilish stressni kamaytirishga yordam beradi. Bu jarayonlar **Psixologiya** fanida keng o'rganiladi, chunki u inson ruhiy holatini tushunish va uni yaxshilash yo'llarini ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Zamonaviy jamiyatda psixologik salomatlik dolzarb masalalardan biridir. Tezkor axborot oqimi, ijtimoiy bosim va iqtisodiy muammolar inson ruhiyatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Stressning asosiy sabablari:

- ortiqcha yuklama;
- ijtimoiy muammolar;
- oilaviy nizolar;
- emotsional bosim.

Psixologik salomatlikni mustahkamlash usullari:

- ❖ sog'lom turmush tarzi;
- ❖ sport bilan shug'ullanish;
- ❖ meditatsiya;

- ❖ psixologik treninglar;
- ❖ ijobiy fikrlash.

Ta'lim muassasalarida psixologik xizmatlarning mavjudligi o'quvchilarning ruhiy barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Pedagogika va psixologiya fanlari bir-biri bilan uzviy bog'liqdir. Pedagogika ta'lim metodlarini ishlab chiqsa, psixologiya insonning psixik xususiyatlarini o'rganadi.

Masalan:

- yosh psixologiyasi o'quvchilarning yosh xususiyatlarini aniqlaydi;
- pedagogik psixologiya ta'lim jarayonidagi psixik holatlarni tahlil qiladi;
- ijtimoiy psixologiya jamoa munosabatlarini o'rganadi.

Ta'lim jarayonida psixologik yondashuv:

- individual ta'limni;
- differensial yondashuvni;
- o'quvchilarning qobiliyatini rivojlantirishni ta'minlaydi.

Inklyuziv ta'lim — bu barcha bolalarning, jumladan, jismoniy yoki ruhiy rivojlanishida o'ziga xos ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilarning ham umumiy ta'lim jarayonida teng ishtirok etishini ta'minlaydigan ta'lim tizimidir. U har bir bolaning qobiliyati, ehtiyoji va imkoniyatidan qat'i nazar sifatli ta'lim olish huquqini kafolatlashga qaratilgan. Inklyuziv ta'limning asosiy g'oyasi — “hamma bolalar birga o'qiydi” tamoyilidir. Bu yondashuvda alohida ehtiyojli bolalar alohida muassasalarda emas, balki oddiy maktablarda tengdoshlari bilan birga ta'lim oladi. Shu orqali ular nafaqat bilim oladi, balki ijtimoiy hayotga moslashish, muloqot qilish va jamiyatga integratsiyalashish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Inklyuziv ta'lim jarayonida o'qituvchi har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olishi muhim ahamiyatga ega. Darslar moslashtirilgan usullar, maxsus o'quv materiallari va qo'llab-quvvatlovchi texnologiyalar orqali tashkil etiladi. Bu esa ta'limning sifatini oshiradi va har bir bolaga o'z imkoniyatlarini to'liq namoyon etish uchun sharoit yaratadi.

Bu yo‘nalish **Pedagogika** fanining muhim zamonaviy konsepsiyalaridan biri bo‘lib, u ta’limda tenglik, insonparvarlik va ijtimoiy adolat tamoyillarini amalga oshirishga xizmat qiladi. Inklyuziv ta’lim barcha bolalar uchun teng imkoniyat yaratishni nazarda tutadi. Nogironligi bo‘lgan bolalarni jamiyatga moslashtirish pedagogika va psixologiyaning muhim vazifalaridan biridir.

Xulosa qilib aytganda, pedagogika va psixologiya fanlari jamiyat taraqqiyotining muhim ilmiy asoslaridan biri hisoblanadi. Pedagogika ta’lim va tarbiya jarayonining samaradorligini ta’minlasa, psixologiya inson ruhiyati va shaxs rivojlanishining qonuniyatlarini o‘rganadi. Ta’lim samaradorligi, pedagogik kompetensiya, motivatsiya, psixologik salomatlik, kommunikativ qobiliyat va innovatsion texnologiyalar ushbu fanlarning asosiy ko‘rsatkichlari hisoblanadi. Zamonaviy ta’lim tizimida pedagogika va psixologiyaning integratsiyasi barkamol avlodni tarbiyalashning muhim omili bo‘lib xizmat qiladi.

Kelajakda sun‘iy intellekt, raqamli texnologiyalar va innovatsion metodlar pedagogika hamda psixologiya fanlarining yanada rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu sababli ushbu fanlarni chuqur o‘rganish va amaliyotga tatbiq etish jamiyat taraqqiyotining muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. To‘xtaxo‘jaeva, M. X. (Ed.). (2010). Pedagogika. Toshkent: O‘qituvchi.
2. Azizxo‘jayeva, N. N. (2006). Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: TDPU.
3. Tolipov, O., & Usmonboyeva, M. (2005). Pedagogik texnologiyalarning asoslari. Toshkent.
4. Ishmuhammedov, R. (2008). Innovatsion texnologiyalar yordamida ta’lim samaradorligini oshirish. Toshkent.
5. G‘oziev, E. G. (2002). Umumiy psixologiya. Toshkent: O‘qituvchi.

6. Karimova, V. M. (2007). Psixologiya. Toshkent: Sharq.
7. Maslow, A. H. (1970). Motivation and personality. New York: Harper & Row.
8. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in society. Cambridge, MA: Harvard University Press.
9. Piaget, J. (1950). The psychology of intelligence. London: Routledge.
10. Bandura, A. (1977). Social learning theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
11. Rogers, C. R. (1969). Freedom to learn. Columbus, OH: Merrill.
12. UNESCO. (2008). Inclusive education: The way of the future. Paris: UNESCO.
13. Slavin, R. E. (2018). Educational psychology: Theory and practice. Boston, MA: Pearson.